

Derecelendirilmi? Çar???m Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Derecelendirilmi? Çar???m Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19681>

Özet

Derecelendirilmi? Çar???m Ölçe?i, 1991 y?l?nda **Nagehan Demiral Bükü?o?lu** taraf?ndan yüksek lisans tezi kapsam?nda geli?tirilmi? bir psikometri arac?d?r. Ölçe?in temel amac?, anlams?z hecelerin (trigramlar?) bireylerde uyand?rd??? çar???m gücünü ve de?erini nicel olarak saptamakt?r. Bu tür heceler, özellikle deneysel psikolojide, sözel ö?renme ve bellek ara?t?rmalar?nda uyaran materyali olarak kullan?l?r. Ölçek, bu hecelerin standartla?t?r?lm?? bir çar???m hiyerar?isi olu?turulmas?na olanak tan?yarak, ara?t?rmac?lara kontrol edilebilir deneysel materyal sa?lamay? hedeflemi?tir.

Anahtar Kelimeler

Çar???m De?eri, Anlams?z Heceler, Deneysel Psikoloji, Sözel Ö?renme, Bellek, Ölçek Geli?tirme, Psikometri.

Yazarlar

Nagehan Demiral Bükü?o?lu

Amaç

Derecelendirilmi? Çar???m Ölçe?i'nin geli?tirilme amac?, **Hermann Ebbinghaus** gelene?i do?rultusunda, deneysel psikolojide kullan?lan anlams?z hecelerin standardize edilmi? çar???m de?erlerini belirlemektir. Bu de?erler, hecelerin ne ölçüde anlaml? bir kelime, imge veya fikirle ili?kilendirilebildi?ini gösterir. Amac?, ara?t?rmac?lara yüksek, orta veya dü?ük çar???m de?erlerine sahip materyaller aras?ndan seçim yapabilme imkan? sunarak, ö?renme ve hat?rlama süreçlerinin manipülasyonunu kolayla?t?rmakt?r.

Ölçek, Türkiye'deki psikoloji ara?t?rmalar?nda kullan?lan uyaran materyallerinin **kültürel ve dilsel ba?lamda** standardize edilmesine katkıda bulunmay? amaçlam??t?r. Bu sayede, yabancı dildeki çar???m de?erleri yerine, Türkçe konu?an popülasyon için geçerli olan de?erler elde edilmi?tir.

Yap?

Ölçe?in ölçtü?ü temel psikolojik yap?, **Çar???m De?eri (Association Value)** veya Çar???msal Güçtür. Çar???m de?eri, bir uyaran?n (anlams?z hece) sunulmas? üzerine, denek taraf?ndan anlaml? bir tepkinin ne kadar h?zl? ve tutarlı bir ?ekilde üretildi?ini ifade eder. Yüksek çar???m de?erine sahip heceler, anlams?z olmalar?na ra?men, daha kolay bir ?ekilde zihinsel ba?lant?lar kurarak ö?renme h?z?n? art?r?r.

Ölçek, bu de?eri genellikle bir yüzdelik olarak veya derecelendirilmi? bir puanlama sistemi

arac?l???yla saptar. Yüksek derecelendirme, hecenin zihinde h?zla bir anlam veya kavram uyand?rd???n? gösterirken; dü?ük derecelendirme, hecenin gerçekten "anlams?z" kalma derecesini, yani yeni öğrenme için nötr bir temel sa?lad???n? i?aret eder.

Geçerlik

Kaynakçada ölçe?in istatistiksel geçerlik analizlerine dair spesifik rakamlar bulunmamaktadır. Ancak, çar???m ölçeklerinin do?as? gere?i, a?a???daki geçerlik türlerinin ara?t?r?lmas? kritik öneme sahiptir:

Kriter Geçerli?i: Ölçekten elde edilen çar???m de?erlerinin, hecelerin kullan?ld??? sonraki sözel öğrenme görevlerindeki (örne?in, ezberleme süresi veya hat?rlama ba?ar?s?) performansla korelasyonu incelenmelidir. Yüksek çar???m de?erine sahip hecelerin daha h?zli öğrenilmesi beklenir.

?çerik Geçerli?i: Ölçekte kullan?lan anlams?z hecelerin, hece yap?s? ve fonetik özellikleri aç?s?ndan Türkçenin genel yap?s?na uygun olarak rastgele olu?turulup olu?turulmad??? kontrol edilmelidir.

Güvenirlik

Ölçe?in güvenirli?ine ili?kin nicel veriler kaynak özetinde yer almamaktadır. Ancak güvenilir bir çar???m ölçe?i, zaman içinde tutarlı sonuçlar vermelidir. Beklenen güvenilirlik yakla??mlar? unlard?:

Test-Tekrar Test Güvenirli?i: Ayn? denek grubuna farklı zamanlarda uyguland???nda, hecelerin elde edilen çar???m de?erlerinin yüksek oranda tutarlılık göstermesi.

Gözlemciler Aras? Güvenirlik: E?er derecelendirme süreci birden fazla kodlay?c? veya puanlay?c? gerektiriyorsa, farklı puanlay?c?lar?n hecelere atad??? çar???m puanlar?n?n tutarlılı???.

Faktör Analizi

Derecelendirilmi? Çar???m Ölçe?i, tek bir psikometrik yapıy? (Çar???m De?eri) saptamaya yönelik **geli?tirme** amaçlı bir araç oldu?undan, geleneksel anlamda yapısal bir faktör analizinin (örne?in, ölçek maddelerinin alt boyutlara ayr?lmas?) uygulanmas? beklenmemektedir. Ölçek, her bir hecenin ba??ms?z bir uyarıcı olarak çar???m gücünü belirlemeyi amaçlar. Ancak, hecelerin fonetik veya dilbilimsel özelliklerinin çar???m de?erleri üzerindeki etkilerini incelemek için korelasyonel analizler kullan?lm?? olabilir.

Enstrüman

Test Türü: Geli?tirme (Developmental)

Format: Ka??t ve Kalem Testi. Derecelendirme format? muhtemelen Likert benzeri bir ölçek veya basit frekans say?m? tabanlı? bir puanlama sistemi kullan?larak hecenin anlaml? bir kelimeyi uyand?rma kolayl???n? ölçmektedir.

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Yüksekö?retim ö?rencileri veya bili?sel olarak sa?lıklı? yeti?kinler.

Ya? Grubu: Genç Yeti?kinler (Yakla??k 18-30 ya? aral???).

Popülasyon Detaylar?: Çal??ma, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde yürütülmü?tür. Katılımcılar?n genellikle üniversite ö?rencisi olmas? beklenir.

Test Metodolojisi: Katılımcılara standardize edilmi? bir dizi anlams?z hece sunulur. Katılımcılardan, her bir hecenin kendilerine ne kadar kolay bir anlam veya kelime ça?r???m yapt???n? belirtmeleri istenir. Puanlama, ya ça?r???m tepkisi üretme süresine ya da önceden belirlenmi? bir derecelendirme skalas?ndaki puana dayan?r.

Anahtar Kelimeler

Ça?r???m De?eri, Deneysel Materyal, Sözel Bellek, Psikometrik Geli?tirme, Trigram, Ebbinghaus.

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?mlay?c?: Bilgi mevcut de?ildir.

Kurum E-posta Adresleri: Bilgi mevcut de?ildir.

Yaz??ma Adresi: Bilgi mevcut de?ildir.

?zinler ve Ücretler ve Test Y?I?

Ölçek, 1991 y?l?nda **Nagehan Demiral Bükü?o?lu**'nun yüksek lisans tezi kapsam?nda geli?tirilmi?tir. Tez, YÖK Ulusal Tez Merkezi üzerinden eri?ime aç?kt?r, bu nedenle akademik kullan?m için genellikle izin gerektirmez ancak ticari kullan?m için yazara ba?vurulmas? gerekebilir. Ölçek materyallerinin ticari bir ücreti olup olmad???na dair bilgi mevcut de?ildir.

Kaynaklar

Bükü?o?lu, N. (1991). *Anlams?z hecelerin çar???m de?eri ölçeklerinin saptan???* (Yüksek Lisans tezi). Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Bu teze YÖK Ulusal Tez Merkezi üzerinden eri?im sa?lanabilir. Link: tez.yok.gov.tr

Derecelendirilmi? Çar???m Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: Ölçe?in orijinal maddeleri kaynak içerikte sa?lanmam???r. Bu ölçek, belirli bir hece setine ili?kin çar???m de?erlerini saptayan metodolojiyi tan?mlamaktadır. Tipik olarak bu heceler, ünsüz-sesli-ünsüz (CVC) format?nda olu?turulan **anlams?z hecelerden** olu?ur.

Ölçek maddelerinin örnek yap?s? (orijinal maddeler de?il, beklenen format):

CEV

LAK

ZUM

YET

BIÇ